

Fiskeri- og Kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Oslo, 09.03.09

Innspill til Fiskeri- og kystdepartementets strategi for miljømessig bærekraftig utvikling av oppdrettsnæringen.

Oppdrettsnæringen i Norge er i sterk vekst. I 2007 økte produksjonen av laksefisk med 20 prosent, til mer enn 800.000 tonn. Stadig vekst fører til økt miljøpåvirkning på alle plan, både lokalt og globalt.

Bellona har over flere år arbeidet med å samle dokumentasjon og videreformidle informasjon om oppdrettsnæringens miljøpåvirkning, primært Norge. Dette arbeidet har resultert i at vårt fokus har blitt rettet mot fire hovedutfordringer; 1) rømming, 2) lakselus, 3) organisk utslipp og 4) fôr og fôrressurser.

Status i dag er at, til tross for nedgang i 2008, har man fortsatt en utfordring med rømt oppdrettet laksefisk. Utfordringene med rømming av oppdrettstorsk er formidabel. Problemene knyttet til lakselus er store og økende. Utslippene av nitrogen og fosfor fra oppdrettsanlegg øker i takt med produksjonen. En stadig voksende næring forbruker stadig mer ressurser i form av ulike fôrvarer. Det er forventet at oppdrettsnæringen vil vokse videre. Både næringen selv og myndighetene signaliserer dette. Det er viktig at dette skjer innenfor rammene av en bærekraftig utvikling.

Med tanke på de uløste oppgavene næringen står overfor har Bellona anbefalt at det ikke tildeles nye konsesjoner for oppdrett av laksefisk i 2009. Vi formaner også til en edrulig produksjonsutvikling innen torskeoppdrett for å kunne møte de voksende miljøutfordringene med tanke på forskning, erfaringsbygging og iverksettelse av konkrete tiltak.

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til FKD sin strategi for en miljømessig bærekraftig utvikling av oppdrettsnæringen, men i likehet med andre miljøorganisasjoner påpeker vi at det er svært sent å trekke oss inn i prosessen mindre enn en måned før strategien skal være ferdig. Vi forventer at

våre innspill blir lest og trukket inn i det videre arbeidet med å ferdigstille strategien.

Genetisk påvirkning / rømming

Etter mange år med uakseptabelt høye rømmingstall viser statistikken for rømt laksefisk en nedgang. Vi håper at dette er et resultat av økt krav til teknisk standard (NYTEK) på anlegg og en generell holdningsendring i næringen. Det er imidlertid altfor tidlig å konkludere med at problemet er i ferd med å bli løst. Oppdrettsnæringa må vise at klarer å holde nivået av rømt oppdrettet laksefisk lavt over en periode på minst tre år før man kan konkludere med en varig positiv trend.

- Tallmessig vil dette si at antall rømte individer holdes godt under 200.000 og at innblanding av rømt oppdrettslaks i ville gytebestander kommer ned under 5 % som anbefalt av NINA og Direktoratet for Naturforvaltning. Dagens innblanding av oppdrettslaks i ville gytebestander ligger på rundt 15 %.
- Resultatene for mengden rømt oppdrettstorsk i 2008 er nedslående. Dette må få følger for produksjonsveksten, spesielt i viktige gyteområder for torsk. Det må også vurderes å innføre torskeoppdrettsfrie områder i viktige gyteområder for torsk på lik linje med nasjonale laksefjorder.
- En rekke aktører har presentert alternative metoder/anlegg for oppdrettsfisk. Dette inkluderer større off-shore anlegg, landbaserte resirkuleringsanlegg og kreative løsninger for sjøbaserte semi-lukkede anlegg. Myndighetene må skaffe seg oversikt over de ulike løsningene, gjerne ved å utarbeide en state-of-the-art rapport, og vurdere positive og negative sider ved de ulike løsningene.
- Doble nøter vil gi en ekstra barriere mellom fisk og omkringliggende miljø og vil svært sannsynlig ha en positiv effekt på rømmingstallene. Krav om bruk av doble nøter må vurderes snarest.
- Straffereaksjonene for rømmingshendelser på være kraftig nok til å ha en klart preventiv effekt.
- Offentliggjøring av anlegg og firma som har hatt rømmingstilfeller må videreføres.
- Det må forskes videre på å utvikle steril oppdrettsfisk.
- Myndighetene må følge opp og gjennomføre tiltakene i visjon ”null flukt”.

Forurensning

Myndighetene må etablere en tallfestet grense for organisk belastning i fjordområder hvor det drives oppdrett. Denne grensen må representere totalbelastningen fra både oppdrett, industri, jordbruk, kommunalt avløp, bakgrunnsavrenning m.m. Bæreevnen for de ulike fjordområdene vil variere ut i fra lokale forhold som vanndyp, vannutskifting og eksisterende kilder til organisk belastning. Myndighetene må ut i fra miljømessige hensyn fastsette grenser for hvor mye de ulike fjordområdene tåler av slik belastning før ytterligere konsesjoner eventuelt tildeles.

- Det må etableres tallfestede grenser for organisk bæreevne til områder med stor oppdrettsaktivitet. Dette må være et myndighetsansvar siden en rekke kilder (oppdrett, industri, jordbruk, kommunalt avløp, bakgrunnsavrenning m.m.) må inkluderes i disse beregningene.

I følge SINTEF går 57 % av både nitrogen og fosfor i oppdrettsfôret ut i sjøen. Disse utslippene er i kraftig vekst og har direkte sammenheng med produksjonen. En produksjonsøkning på 20 % gir tilsvarende økte utslipp av nitrogen og fosfor. I 2008 hadde disse utslippene økt til mer enn 9.000 tonn fosfor og 42.000 tonn nitrogen. Dette er ressurser på avveie som kan og bør utnyttes ved å etablere et langsiktig fokus på integrert oppdrett ved å i sterkere grad inkludere makroalger, blåskjell og andre organismer som ikke krever tilført fôr. Et slikt fokus kan ha en rekke positive effekter:

- Makroalger (og skjell) fjerner overskuddsnæringen fra sterkt belastede oppdrettsområder og vil således kunne tilegnes en "renseeffekt".
- Man har potensial til å etablere en spennende ny kystnæring baser på dyrking og videreforedling av makroalger.
- Biomasse basert på oppdrett av makroalger har et stort potensial innen produksjon av f. eks. bioetanol og kan bidra til lokal produksjon av drivstoff basert på en fornybar ressurs. Gjennomførte beregninger viser at utslippet av nitrogen fra norsk oppdrett av laksefisk (42.000 tonn) kan gi et produksjon på 12 – 21 tonn tare som igjen kan videreforedles til 400 – 600 millioner liter bioetanol.

En bærekraftig strategi for havbruksnæringen må inkludere en fornuftig utnyttelse av disse ressursene.

Sykdom inkl. parasitter

Nye konsesjoner for oppdrett av laksefisk vil føre til flere verter for lakselusa. Flere verter innebærer økt totalbelastning av lakselus og økt belastning på arter

av vill laksefisk. Dagens system med en grense for lus pr. oppdrettsfisk innebærer at økt produksjon gir økt mengde lus.

Det må en systemendring til som går bort fra denne fremgangsmåten til å heller se på hvor mye de ulike områdene tåler av lusebelastning. Et slikt regime må til for å på sikt kunne sikre lav dødelighet på sjøørret og utvandrende laksesmolt som følge av lus. Før nye konsesjoner kan tillates må vi vite hvor mye lus de ulike fjordområdene tåler, hva som kan sies å være bærekraftig med tanke på de negative effektene på bestander av vill laksefisk og justere oppdrettsaktiviteten i henhold til dette.

Forskere ved Veterinærinstituttet har beregnet en naturlig produksjon (før oppdrett) av lakseluseegg på 2,6 mrd. I dag er denne produksjonen anslått å være 10 til 20 ganger enn den naturlige produksjonen.

Dagens strategi mot lakselus er ikke bærekraftig på sikt. Det har vært en rekke tilfeller av resistens mot avlusningsmidler. I det siste har det også dukket opp tilfeller av multiresistens. Uten endret strategi og nye tiltak vil disse problemene tilta i styrke og i siste instans vil situasjonen komme ut av kontroll. Har man ikke kontroll på lusa vil det være kroken på døra for næringen.

- Det må etableres en tåleevne for lus i de fjord- og kystområdene hvor det drives fiskeoppdrett. Oppdrettsaktiviteten må justeres i henhold til denne tålegrensen.
- Det må etableres grenser for hva som er akseptabel mengde lus på villfisk.
- Nye effektive lusemidler må utvikles
- Metodikk for avlusning som ikke innebærer utslipp av medikamenter til omkringliggende natur må utforskes.
- Forsking på utvikling av en vaksine mot lakselus må prioriteres
- Det må legges til rette for utstrakt bruk av biologisk avlusning med leppefisk.
- Det må innføres meldeplikt ved mistanke om resistent lus.

Areal

- Innføring av torskeoppdrettsfrie soner Innføring av torskeoppdrettsfrie soner i Vesterålen, Lofoten og det tilhørende Vestfjord-området og i områder der de viktigste torskebestandene gyter. Dette gjelder Vestfjorden, Skjerstadfjorden, Balsfjorden og Trondheimsfjorden. I disse områdene bør det ikke tillates nyetableringer eller utvidelser til oppdrett av torsk. Ved ny kunnskap bør det vurderes om andre områder bør få

tilsvarende begrensninger. Eksisterende oppdrett i de nevnte områdene bør få strenge restriksjoner eller fjernes helt.

- Evaluere og vurdere en mer omfattende ordning med laksefjorder
Gjennomgå dagens størrelse på laksefjordene å vurdere behovet for utvidelse for å sikre utvandringskorridorer, og forhindre rømt fisk i viktige gytebestander.

Fôrressurser

Det er uttalt fra myndighetenes side at havbruksnæringa skal videreutvikles innenfor bærekraftige rammer. Hvis norsk lakseoppdrett skal være bærekraftig må også fôret som fisken spiser være sammensatt av råvarer som er høstet/produsert på en bærekraftig måte. For eksempel er bestanden av kolmule i lang tid vært utsatt for et kraftig overfiske. Det høstes langt mer kolmule enn det ICES og Havforskningsinstituttet i Bergen sier er bærekraftig. Således kan ikke norsk oppdrettsfisk fôret med kolmule anses å være produsert innenfor en bærekraftig ramme.

- Alle råvarer som benyttes til å produsere fiskefôr må kunne dokumenteres å være høstet /produsert innenfor en bærekraftig ramme.
- Det må etableres klare bærekraftkriterier for råvarer med både marint, animalsk og landbasert opphav.

Vennlig hilsen

Marius Dalen
Fagansvarlig akvakultur
Miljøstiftelsen Bellona